

ቡሂ/ሐ/ ዘውእቱ በዓለ ኖሎት ወደቀ መዛሙርት

ሐ/ሐ/ሐ/ ዘማርያም/

ከዘጠኙ የጌታችን ዐበይት በዓላት አንዱ የሆነው የደብረ ታቦር በዓል በምእመናን ዘንድ ቡሂ/ሐ/ ይባላል። የሁኔታና የድርጊት አፈጻጸም ገላጭ የሆነው የዚህ ስያሜ መሠረተ ቃል በልዩ ልዩ ዐውደ ሐሳብ /አስተያየት/ ሲብራራ ይገኛል። ይኸውም፡-

ቡሂ :- ተብሎ በሃሊታው «ሀ» ጎምስ ሆሂ /ቡሂ/ ሲጻፍ የበራ+ የደመቀ+ የጉላ+ ብርሃን+ የብርሃን በዓል ማለት ይሆናል። በሌላም በኩል ጸቡቴ /ጸቡት/ የችቦ ስም ነው/። ችቦቴ፡- መብራቴ ማለት ነው። /አዲሱ የእማርኛ መዝገበ ቃላት+ ገጽ 95 እና 234/። ይኸም በትዳስ ማቴዎስ-በትዳስ ማርቆስ+ በትዳስ ሉቃስ ወንጌል እንደተገለጠው በታቦር ተራራ ላይ የጌታ ገጹ በሃሳት አዕማደ ሐዋርያት ፊት እንደ ሆከደ በማብራተት+ሌሎችም «እግብ በምድር ላይ ሊያነጣው እስከማይችል» ድረስ በጣም ነጭ እንጸባራቂ በመሆኑ ነው። /ማቴ. 17+21 ማር.9+31 ሉቃ.9+29/።

ይህንንም በማስመልከት በበዓሉ ዋይማኖት 12 ቀን/ ችቦ ይበራል። በብሔራዊው የልጆች ጫዋታም «ቡሂ ና ቡሂ በሉ፤ ቡሂ በሉ ልጆች ሁሉ + ቡሂ በሉ ዝም እትበሉ፤ ቡሂ መጣ፤ ያ መላጣ፤ ቅቤ ቀቡት እንዳይነጣ፤ አንዱን አምጪው አታማርጪው፤ አንዱን አምጪው ያን መላጣ፤ ቅቤ ቀቢው እንዳይነጣ።» ይባላል። «ቦኸ የ» ተገለጠ+ነጣ+በራ ሆነ፤ «መቦኸ የት» ራስ ገላጣ መሆን ማለት ነው። ራሱ በራን ሰው «ቡሂ ራሱ» እንዲሉት።

በሌላው በሃላችንም «ቡሂ ከዋሰ የለም ከረምት+ደሮ ከሙክ የለም ሌሊት» የምንለውም በኢትዮጵያችን ወቅቱ የፀዓተ ክረምት ዋይማኖት ስለሆነ፤ ክረምቱ አፈናው ተወግዶ /ተጋምሶ/ የብርሃን ወገንታ የሚታይበት፤ በደፋና በጎርፉ ስትዋልል የነበረች መሬት የምትጸናውና የምትረጋው /የመሬት መንሸራተት አይኖርም/ በዚሁ በዓል እካባቢ ስለሆነ ነው። ድርጊቱ ስተፈጸመበት /ጌታ ብርሃን መለኮቱን በገለጠበት/ በፍልስጥሌም ግን የደመና መልክ የማይታይበት ፍጹም የበጋ ወራት ነው። /በፀ-ዕ አቡነ ጎርጎርዮስ+ የኢትዮጵያ ፊርቆዎስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን

ታሪክ +1986 ዓ.ም+ ገጽ 127/።

ቡሐ :- ተብሎ በሐመና «ሐ» ጎምስ ፊደል /ቡሐ/ ሲጻፍ ደግሞ «ደስታ+ ፍሥሐ» ማለት ይሆናል። «ታቦርና አርሞንዲም በስምህ ደስ ይላቸዋል+ታቦር ወአርሞንዲም በስመ ዚእከ ይትፈሥሐ» /መዝ.88+12/ ተብሎ በትዳስ ጳጳት በተነገረው ትንቢት መሠረት የጌታ መለኮታዊ ብርሃን ከታቦር እስከ አርሞንዲም ተራራ ድረስ ታይቷል። ይህ መለኮታዊ ብርሃን በወረደበት ዕለት፤ በታቦርና በአርሞንዲም እካባቢ መዓልቱ የሌሊቱን ዞታ ስለ ወሰደው ከብቶቻቸውን በመስክ ዙሪያ ላይ የሚጠብቁ እረኞች በሁኔታው ሐሴት አድርገዋል።

በሐ :- የሰላምታና የቡራኪ ቃል ሲሆን «ፍሥሐ+ሰላም» ማለት ይሆናል። ይኸውም በሚያዩት መለኮታዊ ብርሃን በደስታ ተሞልተው እንደወጡ የቀሩት፤ ከላይ የተጠቀሱት ኖሎት /እረኞች/ ወላጆች ምግባቸውን ይዘው ካሉበት ሄደው «በሐ» ብለዋቸዋል። ትርጉሙም «እንዴት ዋልኸ +እንዴት አደርኸ +ጤና ይስጥኸ+ደስታ ሰላም ላንተ ይኹን+ጠላትህን ያውደት+ቢሰኛኸን ያርት» ማለት ነው። /ዚ.ዳነ ወልድ ከፍሌ +ገጽ 260/።

ብሐ :- አንድም ልጆቹን /እረኞቹን/ ወላጆቻቸው ብርሃናዊውን ከሰተት «ምንድን ነው?» ቢሏቸው «ብሐ» ብለዋል። ይኸውም በዕብራይስጥ ቋንቋ «አምላክ» ማለት ነው። እንግዲህ ይኸው ቃል ከጊዜ ብዛት ወደ ቡሐ የተወለጠ ይመስላል።

ብሁዕ :- ያልባካ ያልከመጠጠ ማለት ነው። «አብህእ» አባነ + «ብሂ» ካልባካ ሊጥ /ቡሆ/ የሚጋገር ቁጣ ማለት ሲሆን ይኸውም አንዳንዶች በእራቱ እሥራኤል ዘሥጋ ያከብሩት ከነበረው የእሸት ወይም የቁጣ በዓል /እ.ዘሌ. 23+14+19/ ሲያያዙ የመጣ ነው በማለት ሲያትቱ «በዚህ ወር አጋማሽ እርሶ አደሩ ከነበረው ስረፍት ያደርጋል፤ በአንዳንድ የገጠር ቀበሌዎች /የበልግ አዝመራ በሚደርሱበት ሥፍራዎች/ አዲስ እህል ይተመላል፤ «የጉመን ምንቸት ውጣ፤የገንፎ ምንቸት ግባ» እንዲሉ። ይህም «ቡሂ» ይባላል፤ ትርጉሙም «ብሁዕ»+ያልባካ ማለት ነው። የሚደገፍ አስተያየት ነው። ምክንያቱም የሚጋገረው ያልባካ ቁጣ በመሆኑ ነው። /እ.ዘዳ.16+1-12/። እሥራኤል ዘሥጋ ከፋቢ ካ በዓል በኋላ ሰባት ሱባኤ ቆይተው በሚያከብሩት የመከር በዓል /በዓል ወዋት/ ለእግዚአብሔር የሚያቀርቡት ያልባካ ቁጣ /እርሾ የሌለበት/ ለመከራቸው በኩራት ነዶ /አዲስ የእህል ቁርባን/ መታሰቢያ ነው። /እ.ዘሌ.ፑ.23+1-16 ፤ እ.ዘ.ኑ.ል 28+26/። ዜና ቤተ ክርስቲያን ዘሊ

ትዮጵያ ቀዳሚት+ 23ኛ +ዓመት ቁጥር 22+1960 ዓ.ም /።

እንደ ፊልጎ የርዳኖስ ቡሐ ደብረ ታቦር ጌታ ከብረ መንግሥቱን ብርሃን መለኮቱን ለነቢያትና ሌሐ ዋርያት የገለጠበት ትዳስ ተራራ ነው። /2ኤፕ.1+16-19/። ከነቢያቱ ለሊቀ ክቢያት ሙሴ «ጆርባጌን ታያለህ ፊቴን ግን አታይም።» /እ.ዘዳ.33+28/ በተባለው መሠረት «እባክህ ከብርሃን /ፊትህን/ አሳየኝ» /እ.ዘዳ.33+19/ የሚለውን የባለሟልነት ጥያቄውን መልሶለታል። በጆርባ የተመሰለው ከ5500 ዘመን በኋላ የተፈጸመው ምሥጢራ ሥጋዊ ነው። አንድም በፊልጎ ቁጣር ጌታ ሐዋርያትን «ሰምች የሰውን ልጅ ማን ብለው ይሉታል?» ብሎ በጠየቃቸው ጊዜ «ሙሴ ነው ይሉሃል» ብለው ነዘርና፤ «እግዚአ ሙሴ +አምላክ ሙሴ» መሆኑን ለማስመስከር ሙሴ ከመቃብር ተጠርቷል። /ማቴ. 16+14 ፤ 17+3/። የቃል ክቢያት ከሚባሉት መካከል አልዮስ ከብሔረ ሕያዎን የተጠራው «የጌል ሥራ ህን ተመልክተው አልዮስ ነህ ይላሉ» ስላሉት «እግዚአ አልዮስ= አምላክ አልዮስ» መሆኑን ለማስመስከር ነው።

ከሐዋርያትም ለሃሳቱ «እዕ ማደ ሐዋርያት፤ የምሥጢር ደቀ መዛሙርት» /ገላ.2=9/ በፊልጎ ቁጣር በዕብራይስጥ ኬፋ=ቡገሪኩ ጳጥሮስ በግንቡ ኩክኤ /አላት/ የተባለውን የዮና ልጅ ስምዖንን ምስክርነት /ማቴ.16+16/ «በእርሱ ደስ የሚለኝ የምወደው ልጅ ይህ ነው» /ማቴ.17+5/ በሚለው በዛጎርይ አባቱ በአብ ምስክርነት አስረገጠላቸዋል። በዚህም በልባቸው ጥርጥርንና ፍትረ ሳሙትን ያሳደረ ዲያብሎስን ድል ነስቶላቸዋል። መከራ ይተበልና ይገደል ዘንድ እንደሚገባው ለደቀ መዛሙርቱ ሲገልጥላቸው «አይሁንብ» ያለው ስምዖን ወልደ ዮና «እርሱን ስሙት» በሚለው መለኮታዊ ድምፅ ተገሥጸአል።

ከዚህ በመነሣት ነው ደብረ ታቦር ወይም የቡሂ/ሐ/ በዓል የደቀ መዛሙርትና የእረኞች በዓል ነው የሚባለው። እረኞች በየሚደው ጎጆ ወርተው ከወላጆቻቸውና ከዩዞሙ ደቻቸው የወሰዱትን ንብስት /መልሙል ዳህ/ በንብረት በመመገብ በደመና በተሰማው ድምፀ መለኮት እምሳል ከበዓሉ ቀደም አድርገው የገመዱትን ጅራፍ በማኖጋት /በማሙኸ/ መለኮታዊውን ብርሃን ለማመልከት ችቦ በማብራት በታላቅ ደስታ

ያከብሩታል። ገብስቱ /ሙሉሙሉ ዳቦው/ በታቦር ተራራ ዙሪያ ለነበሩት እረኞች ወላጆቻቸው ምግባቸውን ይዘው መሄዳቸውን ያጠይቃል። እንደም ገብስቱ ምሳሌነቱ ለክርስቶስ ነው፤ እነ ውሉቱ ገብስተ ሕይወት ዘወረደ እምሰማያት፤ እኔ ከሰማይ የወረደኩ የሕይወት እንጀራ ነኝ እንዳለ። /ዮሐ.6+32-59/።

ልጆቹ ዳቦአቸውን ከመግመጥ ጋር በጅራፍ ሲጋረፉ ይውላሉ። ለግርጫም ተምሳሌት ባይገኝለትም ጅራፍ ሲጫኝ ማስደንገጥ ሦስቱ አዕ ማይ ሐዋርያት /ጴጥሮስ+ያዕቆብና ዮሐንስ/ በድምፅ መለኮት መደንገባቸውንና መውደቃቸውን ያስታውሳል። እዚህም ላይ የጅራፉን ድምፅ ነገድጓዳዊ ለማድረግ የሚጫኝ ው በፈፋና በተራራ ላይ እንጂ እንደ ዛሬው በየከተማውና በየመንደሩ ተላላፊ መንገደኞችን ሁሉ በማወክ አልያም ከትውፊታችን ውጭ በሆነ መልኩ ዘመን ያፈራውን ተቀባላይ ርትት በማፈንዳት+ በየእግረኛ ጫ ማ+ዚህና ቦርሳ ውስጥ እየባሉ በ ማስደንገጥ አለመሆኑን ልብ ይሏል።

ዳግመኛም ወላጆች በታቦር ተ ራራ ዙሪያ የነበሩትን ልጆቻቸውን ለመረለግ ችቦ እያበሩ ሲሄዱ ልጆቹም ጅራፍ በማጫኝ ያሉበትን ሥፍራ መጠቀማቸውን ያስረዳል። በከተሞች አካባቢ በሞዚማው ነሐሴ 12 ቀን የ ሠፈር ሕፃናት በየቤቱ እየሆሩ ይጨፍ ራሉ። የሚገጥሙትም ግጥም አላቸው። ከግጥሙም በጥቂቱ፡-

«ሆያ ሆዬ ሆ ሆያ ሆዬ ሆዬ የኔ ጌታ ሆይ የእኔ ማ እገሌ ሆ የሰጠኝ ሙከት ነጭ ጎሳ ሆ ባለምልክት መስከረም ጠባ ሆ እርሱን ሳነክት እዝ... እዚያ ማይ ሆ ጭስ ይጨሳል አጋፋሪ ሆ ይደግሳል ያችን ድግስ ሆ ውጭ ውጭ በድንክ አልጋ ሆ ተገልብጭ ያች ድንክ አልጋ ሆ ዓመለኛ አላንድ ሰው ሆ አታስተኛ እዝ...» የሚል ነው።

«ሆዬ+ሆያ ሆዬ» የሚለው ቃል «ጌታዬ ሆይ+እመቤቴ ሆይ...» እያሉ አባወራውን ወይም እማወራዋን የሚያክብሩበትና የሚያቆላምጡበት የፍቅር አጠራር ነው። «ሆ» የሚለው አዝማች ፊደልም «አሆ» በልም ለክርስቶስ+ ሐሰ በልም ለዲያብሎስ/ ለእግዚአብሔር ተዝብ፤ ዲያብሎስን ተቃዋሙ/ /ያዕ.4+8/ እንዲል በታቦር ተራራ ላይ እግዚአብሔር አብ ለባሕ ርይ ልጁ ለእግዚአብሔር ወልድ «ልመለክበት የወደድሁት+ለተዋሕዶ የመረጥኩት ልጄ ይህ ነው፤ እምታሰሁ በላችሁ፤ አትሞትም አይሁንብህ

እትበሉት፤ እኒ በጄ በሉት» ያለውን የትእዛዝና የተግሣጽ ቃል ያስታ ውሳል። ቀደም ብሎ በማቴ.16+21-23 እንደምንመለከተው ጌታችን «ወደ ኢ የሩሳሌም ይሄድ ዘንድ ከሽማግሌዎችና ከካህናት አለቆች ከጸፎችም ጠቃ መከራ ይቀበልና ይገደል ዘንድ በሦስተኛውም ቀን ይነሣ ዘንድ እንዲገባው» ለደቀ መዛሙርቱ ሲገልጥላቸው በነገር ሁሉ ከሐዋርያት ፈጣን የሚሆን ጴጥሮስ ስለ ፍቅሩ ሳስቆና ተናድዶ «አይሁንብህ ጌታ ሆይ፤ ይህ ክቶ አይደርስብህም» ብሎ ለገሥጸው /ሊያሳብለው/ ጀመረ። ጌታችንም ወደ ጴጥሮስ ዘመር ብሎ «አንተ ሰይጣን ባለጋራዬ+ወግድ ከወደ ጳላዬ፤ የሰውን እንጂ የእግዚአብሔርን አታስብምና+ዕንቅፋት ሆነህበኛልና» አለው። ትርጓሜ ወንጌል ዘማቴዎስ ይህንን ሲያብራራ «...ጽኑ ባለጋራዬ ስለ ነው፤ ከወደ ጳላ ራስ አይቶ የሚመጣ ጠላት ጽኑ ባለጋራ ነውና። ... አንድም የምእመናን የነበረው ጽኑ ባለጋ ራቸው ሲል፤ ጌታችን አይሙት ማለት ነበረው ስለተኛ ማድረግ ነውና። ምእመናን አይዳኑ ማለት ነውና። እንደም በማቴ.16+16 ላይ የእግዚአብሔ ር አብ የባሕርይ ልጅነቱን ሲመሰክር «አንተ ብዑዕ ነህ» ቢለውም አሁን ደግሞ እንደ ጊዜ ግብሩ ተመልሶ «ሐ ር+ ወደጳላዬ ሂድ፤ አንተ ሰይጣን » ብሎ በጴጥሮስ አንጻር ሰይጣንን ገ ወጸው። በቢታኒያ በበለስ አንጻር ያጠ እትን እንደ ረገማት። /ማቴ.21+19/። «የሰውን እንጂ የእግዚአብሔርን አታስብምና፤ እንቅፋት ሆነህበኛልና» ሲ ልም ሞቶ ፈርሶ በስብሶ ይቀራል ትላለህ እንጂ ይነሣል አትለኝምና። አንድም «ከሰው ሹመት ሽልማት ትሻለህ እንጂ እግዚአብሔር የሚያወርስህን ክብር አትሻምና» ሲለው ነው። በተመሳሳይ ሁኔታ ጌታን ምድራዊ መሲሕ አድርገው በማሰብ ቀኝ ጌትነትንና ግራ ጌትነትን በእናታቸው በኩል የለመኑት የዘብደምስ ልጆች ያዕቆብና ዮሐንስ በ ማይገባ ስለሉታቸው ተግሣጽ አግኝቷቸዋል። /ማቴ.20+20-28/።

ወደ ቀደመ ነገራችን እንመለስና በልጆቹ ዝማሬ ላይ «አጋፋሪ» የተባለው መልአክ ኃክሩ ለልዑል የሆነው ሊቀ መላእክት ቅዱስ ሚካኤል ነው። «ሞሱ» ደመና+ «ድግሱ» መና+ «ድንክ አልጋ» የተባሉት ማርና ወተት የምታፈስሰው የተሰፋዩቱ ምድር /ምድረ ከነዓን/ ናት። /ኦ.ዘፍ.12+71ኢ. ዘጸ.3+8/። ይህም በ40 ዓመቱ የእሥራ ኤል ዘሥጋ ገዛ መጋቤ ብሉይ ትዱስ ሚካኤል ከፊት እየቀደመ ቀን ቀን በዓ ምደ ደመና ሌሊት ሌሊት በዓምደ እሳት እየመራ በደመና ዓይበት ቋጥሮ መና አውርዶ እያበላገውጋ ከጭንጫ አፍልቆ እያጠጣ ምድረ ርስትን እንዳወረሳቸው ያመለክታል። /ኦ.

ዘጸ.23+20፤14+19-20፤16+13-36፤17 +1-7/።

«ያች ድንክ አልጋ ዓመለኛ+ አላንድ ሰው አታስተኛ» መባሉም በክፉ ወራ+በመጉምጀት፤ በአምልኮተ ጣዖት+ በዝሙት+በሐሚት /በማንጎራ ጎር/ ምክንያት ከምድረ ግብጽ የባርነት ቤት ከወጡት ከግማሽ ሚልዮን በላይ /600,000 ያህል/ እስራኤላውያን መካከል ለምድረ ርስት ሳይበቁ /ሊቀ ነቢያት ሙሴም ሳይቀር/ በሲናይ በረሃ መቀሰፋቸውንና መሞታቸውን፤ በእግዚአብሔር ጥበቃና መግባት እምነታቸውን ያሳረፉት የዮርዳን ልጅ ካሉበና የነጭ ልጅ ኢያሱ ብቻ ቅድስት ሀገርን መውረሳቸውን ይተረጉ ማል። /ኦ.ዘግ.14+26-30 እና 38/።

ይህን በመልአክ እጅ የተደረገውን መግባት እግዚአብሔር የሚያዘምናት ልጆች በቅዱሳን ሐ ዋርያት+ታሪክን ከምሥጢር ያስተባበረው ዘማቸውም በቃለ ስብከታቸው+ከየቤቱ የሚሰጣቸው ሙሉሙሉ ዳቦም /ገብስተ/ ጌታችን በ ማቴ.10+5-11 «የእሥራኤል ቤት ወደሚሆኑት በጎች ሂዱ።...መንግሥተ ሰማያት ተርባለች ብላችሁ ስበኩ። ወርቅ ወይም ብር ወይም ናስ በመቀንታችሁ ወይም ለመንገድ ከረጢት ወይም ሁለት እጄ ጠባብ ወይም ጫማ ወይም በትር አታገኙ፤ ለሠራተኛ ምግብ ይገባዋልና።» ሲል ለሰብከተ ወንጌል የተሰጣቸውን መመሪያ ያዘከራል። እንደሚታወቀው እናቶች ለዚህ በዓል የሚሆን ዳቦ ለመጋገር /የሚከበረው በዳቦ ነውና/ ስንዴያቸውን ሲያጥቡ፤ ሲፈትጉ፤ ሲ ያስፈጩ ይሰነብታሉ። በበዓሉ ዋዜ ማም የየወፈሩ ሕፃናት ከላይ በተገለጠ ው መልክ ሲጨፍሩ እናቶች ከዘጋጁት ሙሉሙሉ ዳቦ እያነሙ ይሰጧቸዋል። ጭፈራው ሲያበቃም ሙሉሙሉ ዳቦአቸውን እየገመጡ ሲጫወቱ ይውላሉ። በተጨማሪም የቡሂ ዕለት ለዘመድ ላዝማድ እያንዳንዱ ቤተሰብ በልጆቹ ለክ ዳቦ ይሰጣል። ለክርስትና ልጅ፤ ለጠት ልጅ፤ ለአማች ልጅ ፤ ለም ራት በየትርብ ዕውቂያ ላለውም ሁሉ የቡሂ ዳቦ ይላካል። /ብዑዕ እቡን ጎርጎርዮስ፤ የኢትዮጵያ ልርቶዶክስ ተዋሕዶ ቤተ ክርስቲያን ታሪክ፤ 1986 ዓ.ም. +ገጽ 128/።

አስቀድመን እንደገለጥነው ይህ የብርሃን መለኮት በዓል በቤተ ክርስቲያናችን የአብነት ት/ቤት ያሉ ደቀ መዛሙርት በዓልም ጭምር ነው። እንዲያውም ሊቃውንተ ቤተ ክርስቲያን የደብረ ታቦርን በዓል «የተሚ /የተማሪ/ ዝክር» እያሉ ይጠሩ ታል። ይህም ያለ ምክንያት አይደለም። እንደሚታወቀው ጥንታዊው የአብነት /የቆሎ/ ተማሪ የድንቀርናን ጨለማ በዕውቀት ብርሃን

የሚያርቀው ምሥጢርን የሚያገምረው
/የሚያደገው/ የትውልድ እገናን
ትቶደገው ተሻግሮ ከውሻ ተከላክሎ ተቀ
ራሽ እንጂ ለምኖ፣ ደበሎና ማቅ
ለብሰተርቦ ተጠምቶ ለይመሰሉ
መሰሉ ተቀይሮ የነበረው ጠቀሮ ጠዋት
መከራን ሁሉ ታገሦ ነበር። እንዲሁም
ሰለሆነ የመኖሪያ ራታው ራራ የቤተ
ክርስቲያን መሪ ሲሆኑ ማቅን ጨርቆን
ሳይሉ ከወገንና ከዘመድ ሳይሰናበቱ
ለቤተ ክርስቲያን ትምህርት «የፈቃድ
ሰደተኛ» የሆኑት ደቀ መዛሙርት
እናትና አባታቸውን ሥራቸውንና
ሀብታቸውን ጥሎ መድኃኔ ዓለም
ክርስቶስን በእግር በተከተሉት በግብር
በመሰሉት ቅዱሳን ሐዋርያት /ዮሐ.
6+67-69/ ሉቃ. 6+13-19/ ይመሰላሉ።
በዓለ-ንም መዘከራቸው ጌታ በታቦር ተ
ራራ ላይ ከብረ መንግሥቱን ብርሃን
መለኮቱን ለሦስቱ የምሥጢር ደቀ
መዛሙርት በተከሰቱ /በግልጽ/ ለተቀሩ
ት ለሰምንቱ ሐዋርያት (በት.ሊ.ሳ.26+10
ላይ ለኃጢአተኛ ሞገስ ቢደረግለት
ጸድቅን አይማርም። የእግዚአብሔርንም
ግርማ አያይም በተባለው መሠረት
የአስቆርቱ ይሁዳን አሳልፎ የሚሰጠው
ነውና እርሱን አይጨምርም።) በጸጋ
እንደ ገለጠላቸው ለእነርሱም የጸዋት
ዜግን የቅዱስንና የመጻሕፍትን ምሥጢር
እንዲገልጥላቸው ቀለም እምቢ
እንዳይላቸው ባበቡት ሰዓት ተምረው
ለእገራቸው ለቤተ ክርስቲያናቸው
እንዲበቁ፣ ወጥተው እንዳይቀሩ በማመን
ነው። እግረ መንገዳችንን ከአራቱ ቤተ
ጉባኤያት ቅኔ የተጀመረው
በአምስተኛው መቶ ዓ.ም. በቅዱስ
ያሬድ ጊዜ ይሁን እንጂ ግጥም ግጥም
ምሥጢሩን ረቀቅ አድርጎ ሰሙንና
ወርቁን ለይቶ መቀኘት የመጣው
በ1408 ዓ.ም በነበረው ዮሐንስ ጉባኤ
/ዘፍልሱፍ/ በሚባለው ሊቅ ነው። ይህ
ሊቅ አገባቡን ጨምሮ የቅኔን ምሥጢ
ር ለማግኘት ሰብአ ገብቶ በመንፈስ
ቅዱስ የተገለጠለት የዓፄ ይኩኖ አምላክ
ከተማ በነበረችውና በእማራ ሳይንትና
በቦሪና መካከል በምትገኘው በደብረ
ታቦር መሆኑን ለማስታወስ እንወዳለን።
[በሊቀ ማእረግ ስንባቆም ቃለ ወልድ፣
ሰለ ቅኔ ትምህርትና ሰለ ጥቅሙ፣
ለሦስተኛው ዓለም አቀፍ የኢትዮጵያ
ጥናት ጉባኤ የቀረበ።]

ሰለ እከባበሩም፣ በሁሉም ቤተ
ጉባኤያት የሚዘከር ቢሆንም፣ የእከባበሩ
ሁኔታ /ቅድመ ዝግጅት/ ግን ከቦታ ቦታ
መጠነኛ ልዩነት ይታይበታል። በደቡብ
ጎንደር /አንዳቤት+ሰማዳ/ እንዲሁም
በምዕራብ ጎጃም፣ አካባቢ፣ ተማሪው
የሚያስተዳድረው የቡድን፣ የቡድን
አለቃ አለው፣ በአለቃው በኩል ብር
ያዋጣል ወይም ገበሬው ዘር በሚዘረብት
ወቅት «ተሥላህን፣ ዘወንጌለ ቃለት
የወንጌል ቃል ተጫምተን መጣን»
በሚል የቸብቸቦ ዜማ እየሰሩ «በእንተ
ሰማ ለማርያም+ሰለ ደብረ ታቦር

ብለም» ሲሉ ባሕሉ ይታወቃልና
ጌሾችን ደግሞ በብርባቄ የመሳሰሉት
በገፍ ይሰጣቸዋል። ከዚህ ሁሉ ጋር
ተማሪዎቹ በጎብረት ሆነው የአርሶ
አደሩን ማሳ አረም አርመው ጠቀሩ
ቆረረው የጠላና የዳቦ እህል፣
በጋንግ ጠላ የቻለም ገንዘብ
ይሰጣቸዋል። በአንዳንድ ቀበሌም
ቀጣሪዎቹ ራሳቸው የጉልበታቸውን
ዋጋ በበዓሉ ዕለት የሚያስፈልገውን
ሁሉ በቤታቸው አዘጋጅተው ይዘው
እንደሚመጡላቸው ቃል ይገቡላ
ቸዋል። ብዙውን ጊዜ ግን ጠላውን
የሚጠምቀው ቆሎውን የሚቆላውን
ንፍሮውን የሚቀትላውን ዳቦውን
እንደ እነባበር አድርጎ የሚያዘ
ጋጀው ተማሪው ራሱ ነው። ጠላውን
ለመጥመቅ ለመብለቶች የሚሰጡ ቢ
ኖሩም የጉልበት ሥራውን የሚሠሩ
ት ግን ተማሪዎቹ ራሳቸው ናቸው።
በዋደላና በእማራ ሳይንት አካባቢ
ለበዓሉ የሚታሰበው ከጥር ወር
ጀምሮ ነው። ከጥር ወር በኋላ ወደ
ቤተ ጉባኤው የሚገባ እንግዳ ተማሪ
«ተሥላህን ይገቡ» ትክርማለሁ።
ደብረ ታቦርን ትዘከራለሁ?» ተብሎ
በተማሪዎች የቡድን አለቃ ይጠ
የቃል፣ የሚከርምና ደብረ ታቦርን
የሚዘከር ከሆነ «መንደር ይሰጠኝ»
ብሎ ለአለቃው የመለከታል።
አለቃውም ለመምህሩ «አያ እገሌ
መንደር ይሰጠኝ ብሏል።» ብሎ ይጠ
ይቅላታል። መምህሩም የተማሪውን
ሁኔታ አስጠይቀው /ዓይነ ስውርና
የአካል ጉዳተኛ፣ ፈሪና ደፋር... መሆን
አሰማሆኑን መር ምረው/ መንደሩን
/ትፈሩን/ ይፈቅዱለታል። በተደ
ለደለበት መንደር እየሆረም «የደብረ
ታቦር በዓል አሰብኝና የቆሎ-የጠ
ላ-የዳቦ እህል እንዲችሉኝ» ብሎ
ያስታውቃል። እነርሱም በሚችሉት
መጠን ቃል ይገቡለታል። መንደር
ሳይደለደል የቆየ ተማሪ እንኳን ቢ
ኖር ከሰኔ እስከ ነሐሴ የሚደርስ
የበልግ እዝመራ ወዳለበት ወደ
ደጋው እገር ለአራትና ለአምስት ሰዓ
ታት በእግሩ ተጉዞ ሲለምን ከአውድ
ማው እየ ታፈሰ ለበዓሉ ብቻ
ሳይሆን ለሌላም ጊዜ የሚተርፍ
ቀለብ ይዞ ይመ ለሳል። የሐዋርያቱን
የቅዱስ ጲጥ ርስን+የቅዱስ ያዕ
ቆብንና የቅዱስ ዮሐንስን ስም እያን
ኼ «ሆያ ሆዬ» ብለው ለበዓሉ
የሚያስፈልገውን የሚ ሰበሰቡም
አሉ። በዓሉ ሲቃረብ ተማ ሪው
በምድብ በምድብ ሆኖ ሥራ
ይከፋፈላል፣ ጠላ በመጥመቅ ንፍሮ
በመቀቀል ቆሎ በመቀላት ዳቦ
በመጋገር። በደብረ ዓባይ «ደብረ
ታቦርን እዘከራለሁ» ብሎ ቃል ተገባ
በኋላ በራሱ ጉዳይ ለመሰናበት
የተነሣ ተማሪ «እነ እገሌ ይዘክሩ
ልኝ» ብሎ ለማጎበሩ ተናግሮ

የድርሻውን ሰጥቶ ካልሄደ ማንበር ደቀ
መዛሙርቱ ያዘኑበታል። በመርጠሉ
ማርያም የሆነ እንደሆነ ትምህርት
ቤቱ ከተማ አካባቢ ሰለሆነ ተማሪዎቹ
የቀረውን በራሳቸው እያዘጋጁ ጠላ
የመጥመቅን ተማሪ ግን ከዘለጥያ
ከልባም ሴት /ጥሩ ጠማት/ ጋር ውል
ይገባሉ። ለመጠሉ ማማርም ሆነ
መበላሸት ተማሪው ተመሳሳይም
ተወቃሽም ሰለሆነ ገና ከድፍድፍ
ጀምሮ እየተመሰ ያሰጠምቃል።
በይፋ ባይነገርም እንኳን
የደብረ ታቦር በዓል የደቀ መዛሙርት
/የተማሪዎች/ ዝክር መሆኑን ጠት
የምትጠባ ሕገን እንኳን ታውቃለች
ሰለሚባል «ሳሬ የተሚ ዝክር ነው»
እያሉ የደብረ ታቦር በዓል ዕለት ለማ
ስተደስ ወደ ቤተ ክርስቲያን የሚመጡ
ምእመናን መሰብሰባቸው አይቀርም።
የገጠር ቤተ ክርስቲያን እስከ
ሰድስትና ዕለት ድጀ ሰላም ያለው
ነውና ምእመኑ በየሰንበቱው ማንበር
ተከፋፍሎ በየግዕድጉ እንዲቀመጥ
ይደረጋል። አልፎም በመንደሩ የሚዘከ
ራቸውን ተማሪዎች ሰለሚለይ እነርሱ
በሚያስተናግዱበት ምድብ ይገባል።
አስተናባሪው /አስተማሪው/ ተማሪው
ብቻ ነው።
እንዳንድ ምእመናን
እዘውትረው ለሚዘክሩት ተማሪ «ቤሂህ
ነው» እያሉ የዕለቱ ዕለት
የሚያበረክቱ አሉ። መሰተንገደው
ይቀጥላል። በነገራችን ላይ
ለመስተንገደ የሚያስፈልጉ ዕቃዎችን
ጭምር ነው ተማሪው ከምእመኑ
የሚሞሰው። የዝክሩ ሂደት እንደተጠ
ናቀቀ ከምእመናን መካከል ያሉ ሽ
ማገሌዎች ተነሥተው ምርቃቱን
ያካገዱጉዱታል። ከሆኑትም ዕለቱን
በተመለከተ ትምህርታቸውና ቡራ
ኪያቸው ያሳርጉታል። በመጨረሻው
ለበዓሉ ዝግጅት ልዩ አስተዋዕያ
ሳይረጉ ምእመናን ወደ ማታ ላይ
ወደ ቤተ ጉባኤ እንዲመጡ ልዩ ጥሪ
ይደረጋል። በዚህም መሰተንገደ
እየተካሄደ ደኛ የሚያውቀው ያዜ
ማል-አቋቋም የሚያውቀው በዘብሮ
በጸናጽል በመቋሚያ ይዘምራል
/ይወርባል/ ትንም የሚያውቀው
ከመምህራኑ ጀምሮ እንደ ችሉታቸው
መጠን በዓሉን የተመለከቱ ቅኔዎችን
ያበረክታሉ።
በዓሉ እንዲህ በአንድ ተን
ብቻ የሚከተት ሳይሆን እንደ ዝግጅቱ
መጠን ከሦስት እስከ ስምንት ቀናት
ይቆያል። በእነዚህ ቀናት እያንዳንዱ
ተማሪ ለቡሂ ተብሎ ከመጣለት
ጎብስት ሳይሰስት እየተካፈለ
ይቃመሳል። እንዲያውም ስስት
እንዳይኖር በዚህ ሰምን የሚሰጠው
ትምህርት የሐዋሥራ 5-1-11 ላይ
የተዘረዘረው በንፍገታቸው የተቀሰቀሱት
የሐናንያና የሚሰቱ የሰጸራ ታሪክ ሳይ
የተመሠረተ ነው። ይህም በዓሉ

